

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Cap. 13. Circa Matrimonij Indissolubilitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

DVBIVM XXI.

An Procurator in mortali existens, peccet, lethaliter matrimonium alterius nomine contrahendo.

212
Mortaliter
delinquit.

Mortaliter delinquit. Quia Minister est Sacramenti perficiendi. Sic Basl. in 4. dist. 26. q. vii. a. 2. Scot. ibi. q. vii. Suppl. Gabriel. dist. 9. q. vii. a. 1. Innuit Basl. l. 1. c. 8. num. 11. & c. 10. n. 6. & Bonac. q. 2. p. m. 5. m. 2. cum solum abneget, procuratorem esse Ministrum consecratum ad id munus, seu ad ipsum pertinere ex officio hoc ministrare Sacramentum.

213
Non delinquit
mortaliter.

Non delinquit mortaliter. Quia, ut videmus, probabilius longe est, procuratorem haud esse huius Sacramenti Ministrum. Imò dato quod Minister esset, minimè piaculum peccati, quia non est ad hoc munus consecratus. Ità Cornejo d. 1. dub. 5. Sanch. lib. 2. d. 11. n. 9. Henric. l. 1. c. 2. Petr. Led. l. 4. art. 1. dub. 7. ad 4.

214
Eiusdem
mortaliter.

Cum his assero, procuratorem peccato lethali infectum minimè delinquere. Sic contrahens alterius nomine; quia nec recipit in se Sacramentum, nec ministrat.

DVBIVM XXII.

An qui procuratori mandatum dedit ad contrahendum, debeat in gratia existere eo tempore, quo credit matrimonium à procuratore celebrandum.

215
Non tenetur
in gratia esse.

Non tenetur sub lethali piaculo in gratia esse. Quia mittens ferè proflus ignorat, quoniam tempore procurator illud munus obibit. Sic Sotus, & Ludou. Lopez, apud Sanchez lib. 2. d. 11. num. 30.

216
Tenetur esse
in gratia.

Mittens procuratorem tenetur sub lethali esse in gratia eo tempore, quo verisimile est, fore, ut procurator ipsius nomine contrahat. Quia tunc Sacramentum recipit, quod nefas est in peccato recipere. Ità Medina l. 1. sum. c. 19. §. 13. Petr. de Ledes. a. 1. ante solut. ad 7. Cornejo d. 1. de matr. dub. 5. n. 3. & 4. Sanch. citatus. Basl. l. 1. c. 10. n. 6. Henric. Rebel. Gutier. & alij, apud Bonac. q. 2. p. m. 5. n. 13.

217
Cum his
sententia.

Hæc communis sententia est. Et quamvis primæ sententiæ Doctores exulent ab hac culpa mittentem, quando proflus ignorat, quo tempore matrimonium celebrandum sit, quod difficile absens potest agnoscere ob casus dilationis, qui contingere assolent: verum nec tunc excusari reor, quia Sacramenti susceptio obligat ad debitam dispositionem sub culpa lethali. Vnde vel tenetur procuratorem non immittere, vel toto eo tempore dispositus esse, quo ille probabiliter est contracturus.

DVBIVM XXIII.

An contrahentes per procuratorem debeant postmodum inter se matrimonium inire, seu irritum ratificare, ut fiat tunc Sacramentum, quod antea non fuerat.

Debent quidem. Quia matrimonium per procuratorem initum esto verum, & ratum sit, at non est Sacramentum. Nam quavis Sacramento Penitentia quatenus est quoddam iudicium, non repugnet geri in absentia, repugnat tamen eo quod est Sacramentum. Ergo similiter repugnabit matrimonio, ut Sacramentum est. Vnde ut Sacramentum fiat necessarium est, rursus ratificari. Sic Caiet. & Petr. de Ledes. apud Sanchez lib. 2. d. 11. num. 26. & 31.

Non debent necessarium iterare, vel ratificare inter se coniugium. Quia matrimonium per procuratorem contractum verè est Sacramentum. Matrimonium enim ut contractus, & ut Sacramentum est idem numero, & realiter: tantum differt penes diversos respectus; ut enim respicit vinculum contrahentium, dicitur contractus; ut autem eleuatur à Deo ad representandam unionem Christi Domini cum Ecclesia dicitur Sacramentum. Ergo utroque modo debet habere eandem materiam, & formam, & causas agentes. Vnde si potest, ut contractus per procuratorem celebrari, poterit etiam ut Sacramentum. Igitur hoc ex capite non debet necessarium ratificari. Ità Henric. l. 1. c. 2. num. 2. Manuel tom. 1. sum. c. 16. n. 1. & c. 220. num. 3. Vega l. 4. sum. casu 264. Cordu. l. 1. questionar. qu. 5. Sanch. citatus.

Verum hoc, si necessitas spectetur, quo ex capite fallam primam sententiam proflus existimo. At optime faciunt contrahentes per procuratorem, si postmodum ipsimet iterum matrimonium ineam, ad tollendos solummodò scrupulos, qui possunt circa persistentiam consensu oboriri. Certè quamvis cetera Sacramenta repeti nequeant, eadem materia manente: hoc tamen est in matrimonio speciale: nam cum sit contractus, eiusque naturam, & condiciones retineat, potest eo ex capite, quo contractus est, ceterorum more sæpius iterari: pruden- ter autem hoc in casu iterabitur, ne forte prior consensus fuerit reuocatus.

CAPVT XIII.

Circà Matrimonij Indissolubilitatem.

DVBIVM XXIV.

An Matrimonium tam ratum, quam consummatum ex iure naturali indissolubile existat.

Matrimonium non solum iure diuino, sed etiam iure naturali est indissolubile. Quia

Sect. II. Dubia De Matrimon. Essentia. 67

matrimonium ex se, & ex intentione, naturæ ordinatur ad prolis educationem non solum ad breue tempus, sed per totam prolis vitam: Ergo matrimonium ex natura sua debet vsque ad vitæ terminum indissolubile perdurare. Sic D. Thom. *cont. gent. cap. 12. 2.* Scot. *dist. 16. quas. 2.* Valq. *d. 2. de matr. cap. 7.* Bellarm. *lib. 1. de matr. cap. 12.* Hurtad. *d. 8. diff. 2.* Basil. *lib. 1. c. 12.* & 13. Filliuc. *tract. 12. num. 33.* Diana *p. 8. tract. 1. resol. 16.*

Matrimonio indissolubilitas competit ex iure diuino, minimè autè ex iure naturæ. Quia ius naturæ sepe manet immotum, & idè est apud omnes, & omni tēpore: sed antè legē Euangelicam poterat per repudium dissolui etiā consummatum: & post legem Euangelicam potest etiā dissolui, quando est contractum in infidelitate, & alter coniux ad fidem conuertitur: Ergo signum est eius indissolubilitatem naturalem non esse. Ita Sanchez *lib. 2. d. 1. 4. num. 7.* Medina *lib. 5. de calib. cap. 7. 2. 88. & 89.* Coninch *d. 16. diu. 2.* Quibus addendi viginti sex Doctores à Sancio citati.

Huic sententiæ pronus adhæreo. Quia si considerare libeat matrimonium, vt est in naturæ officium, ad Sobolem propagandam: Agit potest reddi ratio, cur marito ob coniugis sterilitatem non liceat eam dimittere, aut aliam ducere; si vt est in remedium contra fornicationem institutum: cur vxor perpetuo morbo laborans quæ huic malo remedium non adhibet, non poterit dimitti? Ergo ad aliam rationem huius omnimodæ indissolubilitatis est recurrendum.

DVBIVM XXV.

An veteri in lege matrimonium dissoluebatur, per repudiū libellum.

Non dissoluebatur in lege veteri matrimonium per libellum repudiij. Quia constat, solum impune geri permillum illis fuisse, ad grauius malum vitandum, vt libellum repudiij darent vxori. Iuxta quam sententiam peccabant Iudæi vxores dimittendo, & matrimonium non dissoluebatur. Sic Magister *in 4. dist. 33.* quem sequitur Bonauent. & alij.

Licetum fuit Iudæis, vxores dimittere, & dato repudiij libello verè matrimonium dissoluebatur, poterantque aliam ducere vxorem. Quia id innumeris constat experimentis: nec legimus ob istum iuxta eorum morem repudiij datum libellum, aut fuisse punitione, aut correptione graui quidem affectos. Ita D. Tho. Scot. Durand. & Palud. *in 4. dist. 3.* Becan. *c. 47. q. 2.* Sanchez *lib. 10. d. 1.* Basil. *lib. 7. c. 50.* Hurtad. *d. 8. diff. 15.* Bauni. *q. 14. disto 4.*

Hoc longe probabilius. Addiderim non solum propter adulterium licuisse Iudæis vxores dimittere, vt putat Tertul. *lib. 4. cont. Marcion.* sed & ob quamcumque rem turpem, vt ob morbum contagiosum, vel ob simile aliud, quod matrimonium præcessisset; & fortè etiam ob alias causas matrimonio contrarias etiam si coniugio superuenissent, vt si mulier venæfica esset, aut liberorum interfectrix, vt Becanus au-

notat. Porro in lege Euangelica matrimonium consummatum minimè dissolui potest, nec per hæresim, nec ob aliam causam, superflitèque alio coniuge, potest quis nuptias transire ad alias, Tridentino asserente *sess. 24. can. 1. & 7.* Quia matrimonium Christianorum est signū coniunctionis Christi Domini cum Ecclesia Ephes. *hæc est indissolubilis.* Ergo & matrimonium. Vnde expungenda prorsus Caietani *ad cap. 19. Matt. & Catherini lib. 5. annot. 1. in comment. Caiet. & Græcorum sententia asserentium posse aliqua ex causa nostra coniugia dissolui, coniugesque ad alia matrimonia transire.*

DVBIVM XXVI.

An Pontifex possit in matrimonio rato dispensare, vt soluto eius vinculo, valeant liberè coniuges, aliud inire coniugium.

Non potest. Quia matrimonium ratum est vinculum perpetuum, & indissolubile. Ergo nequit per Pontificem dissolui. Pontifex enim nequit auferre id, quod est de alicuius definitione, cum sit de eius essentia. Et quia si posset dispensare in rato, posset etiam in consummato, cum tantum accidentaliter differant, sicut res operans, & non operans. Et quia Pontifex nequit dispensare contra ius naturale & diuinum: nec in Sacramentis; hoc enim pertinet ad potestatem excellentiæ Christi. Sic Bonauent. Sotus vterque, & alij viginti nouem Doctores, quos pro hac parte citat Sanchez *lib. 2. d. 14. num. 1.* Basil. *lib. 9. cap. 3. d. 2. num. 3.* Valent. *d. 10. quest. 1. punct. 7.* Becan. *cap. 47. q. 4. n. 3.* Palas *d. 3. punct. 2. §. 2. num. 3.* Merat. *de matrim. d. 6.*

Potest matrimonium ratum non consummatum Pontificia autoritate dissolui. Quia in dubiis sententiæ Superiorum standum est. *Cap. de aures, de temp. Ordin. & Cap. Quid culpatur, 2. 3. q. 2. & maximè Pontificis, cui totius Ecclesiæ regimen incumbit, cui ideo magis Spiritus sanctus assistit: sed varij Pontifices dispensarunt, nam D. Antonin. *p. 3. tit. 1. cap. 21. §. 3.* affirmat se vidisse Bullas Martini V. & Eugenij IV. qui dispensarunt: & Nauar. *in sum. c. 22. num. 21.* refert ter, vel quater ad petitionem suam Paulum III. & Pium IV. dispensasse: & Caiet. *in opusc. tom. 1. tract. 28. quas. 2. vni.* asserit, suo tempore sæpe Pontifices dispensasse: & Henric. *lib. 11. cap. 8. num. 11. & liter. F.* affirmat, Gregorium XIII. vnica die cum vndecim dispensasse: & negari non potest quin saltem res sit dubia cum pro hac sententia adsint multi, ac graues Doctores, ac aptæ rationes. Ergo hoc in dubio standum est Pontificum sententiæ, qui sæpe dispensarunt. Ita Sanchez *ubi supra.* quinquaginta referens. Valq. *lib. 2. d. 16. 5. cap. 7.* Bonac. *q. 2. punct. 11. num. 4.* Rebel. *lib. 2. qu. 15. n. 4.* Coninch. *d. 26. num. 31.* Reginal. *lib. 3. 1. num. 38.* Villalob. *tract. 1. 3. diff. 11. numer. 2.* Laym. *tract. 10. part. 3. cap. 5. numer. 2.* Filliuc. *tract. 11. m. 5.* Hurtad. *d. 8. diff. 3.* Cornejo *tract. 6. d. 6. diu. 4.**

228
Hoc mihi
probabilius
in praxi il-
lud in specu-
latione

Ego quidem primam sententiam speculative probabiliorem, secundam vero in praxi existimari. Hanc teneo asserens Pontificis potestatem quantum licet, esse extendendam, in iis præsertim casibus, qui Ecclesiæ sunt utiles. Cre- do enim firmiter Christum Dominum, qui in necessariis non deficit, suo Vicario contulisse plenam potestatem ad ea, quæ bono Ecclesiæ regimini sunt necessaria: sed potestas dispensandi in matrimonio rato erat valde necessaria in Ecclesia: sæpè enim eveniet, ut matrimonio rato dissoluto multa scandala cessent: quod frequen- tius contingebat ante Tridentinum, cum mul- tam cum una, & ante consummationem publicè cum alia contrahebant, & Ecclesia cum non indicet de oculis compellebat ad poste- rius matrimonium inualidum, unde hi absque remedio manebant. Ergo credendum est, Chri- stum Dominum huiusmodi potestatem suo Vi- cario contulisse.

DVBIVM XXVII.

*An desideretur causa, ut valeat Pon-
tificia ratio in matrimonio dis-
pensatio.*

229
Non deside-
ratur causa.

Non desideratur causa, sed Pontifex potest ad libitum dispensare. Quia indissolubili- tas matrimonij rati est de solo iure humano. Sic Glof. Cap. Ex publico, de conuers. coniugator. vbi Alan. Goffred. & Vincent. docent habere Ponti- ficem plenissimam potestatem circa matrimo- nium ratum, quia naturam sortitur ex consti- tutione Ecclesiæ. Imò Henriquez lib. ii. cap. 8. num. ii. liter. G. quamvis fateatur, hanc indissolu- bilitatem esse de iure diuino, & naturali, ait, vi- deri, esse validam dispensationem concessam absque causa; quia Sic expediebat, ut Christus Dominus Pontifici concederet, ne res per plexi- tate laborarent.

230
Causa desi-
deratur.

Causa quidem desideratur, nec sine hac dis- pensatio tenet. Quia matrimonij indissolubili- tas est de iure naturali, & diuino: in quo dispen- satio Pontificis absque causa iusta concessa, est prorsus irrita, ut Theologi communiter, ac Iu- ris vtriusque Doctores fatentur. Ità asserunt Pontificiam dispensationem in voto simplici sine iusta causa esse irritam: quia voti vinculum est de iure naturali, & diuino. Ita Sanch. lib. 2. d. 15. num. 6. citans Anchar. Deci. Couar. Anto- nium Gabriel. Ludou. Lop. Abbat. Curti. Hugon Menoch. Barbof.

231
Hoc mihi ve-
rius expono
iustas ad dis-
pensandum
causas.

Existimo satis probabilem primam senten- tiam esse, sed veriore secundam iudicari. Adicio verò existente causa iusta, non deside- rari mutuum coniugum consensum, sed altero eorum iusto, posse Pontificem dispensare. Quia si causa iusta subsit, alterius repugnantia nequit Pontificis potestatem impedire, ne alteri ha- bent iustam causam dissolutionis, petentique dispensationem consulat, ut Medina lib. 5. de Sacror. homi. contin. asseruit. Quod si requiras, quanam sint iustæ causæ, ut Pontifex valeat dispensare? Has exposuerim. Notabilem in qua- litate disparitatem, quando cæca affectione ac lenitate ducti ineunt matrimonium: Grauem ti-

morem scandali magni futuri, unde rixæ graues assolent exoriri: Leporam alteri superuenientem: Assertionem alterius, quod animū contrahendi non habuisset: Virum effici Episcopum. Mutuum coniugum consensum.

DVBIVM XXVIII.

*An Pontifex possit dispensare in matri-
monio consummato infidelium, dum
ambo Sacra vnda diluuntur.*

Minimè potest. Quia iam suscepto Baptis- mo, matrimonium illud est ratum & con- summatum & coniuges re vera facti sunt una ca- ro: Ergo est indissolubile ex lege naturæ, nec potest à Pontifice dissolui. Sic Valq. d. 1. de matr. cap. 6. num. 58. Basil. lib. 9. cap. 2. à num. 8. & alij apud Dianam part. 8. tra. res. sol. 66. Perez de matr. d. 20. sect. 10. numer. 8. Leand. tract. 9. d. 5. ques. 6.

Potest omnino. Quia firmitus est matrimo- nium ratum fidelium, quam consummatum in fi- delium: maiorem enim firmitatem sortitur ma- trimonium ex ratione Sacramenti quam habet fidelium matrimonium: quam ex ratione con- tractus naturalis quam solum habet matrimo- nium consummatum infidelium; unde illud di- citur ratum, hoc autem non Cap. Quanto, de diuor. & Cap. finali, 28. ques. 1. Cum igitur possit Pontifex dispensare in matrimonio rato fidelium ut vidimus: poterit à fortiori in consummato infidelium. Ita Sanchez lib. 2. d. 17. numer. 2. Navar. lib. 3. consil. ait. de conuers. infideli. conf. 1. à num. 12.

Scio Patrem Vazq. vbi suprà hanc sententiam falsissimam esse dixisse: quam ego tanti viri ve- nia probabilissimam, primæque præferendam reor. Cui fauet Abbas Cap. Ex publico, num. 14. de conuers. coniugat. vbi ait, ex statuto Ecclesiæ per conuersionem solam alterius coniugis dissolui coniugium. Nec fundamentum apposi- tæ partis virget. Quia cum post factum Sacra- mentum nondum matrimonium illud sit con- summatum, minimè repræsentabit indissolubilem Christi Domini cum Ecclesia vñionem per carnem: unde putabitur matrimonium apud fidelium, quod Pontificis dispensatione dissol- ui potest.

DVBIVM XXIX.

*An dissoluatur, matrimonium ratum per
Religionis professionem.*

Non dirimitur matrimonij vinculum pro- fessione Religionis: unde alter coniux in sæculo manens minimè potest aliud inire con- iugium. Quia matrimonium indissolubile est ex iure diuino naturali à sua primæua institutione, ut constat ex Cap. vni. de voto in 6. lybi di- citur à Deo institutum esse, & accepisse indis- solubilitatem in statu innocentie. Sic quidā ut refert Glossa Cap. de conuers. coniugat. v. Rema- nere.

Sect. II. Dubia De Matrimon. Essentia. 69

mere. Henric. de Ganda. quodlib. 1. q. 39. Erasim. in cap. 7. ad Cor. Franc. Torenf. de sexta Synodo. Claud. Espenceus l. 6. de contin. c. 1.

Vinculum matrimonij rati omnino dirimitur solemniter alterius professione coniugis; & coniux manens in saculo est omnino solutus à vinculo, potestque liberè ad alias procedere nuptias. Conclusio est de fide definita ab Eusebio Papa, & habetur Cap. Decreta legalia, 27. quæ. 2. & à Ioanne XXII. & habetur in eius extratrag. Antiqua, de voto & ab Alexandro III. Cap. ex publico de conuers. coniugat. & ab Innocentio III. (ap. Ex parte tua, eodem titulo & nouissime in Tridentino sess. 24. can. 6. lib. 1. qui dixerit, matrimonium ratum non consummatur per solemnem Religionis professionem. alterius coniugis, non dirimi: anathema sit. Constat id ex usu Ecclesie, & Apostolorum traditione, quod D. Teclæ exemplo probat Sanchez. l. 1. d. 18. m. 2.

Omnino Problema dissoluitur, nec enim prima pars potest sustineri. Vnde minor Estium in 4. dist. 27. §. 4. hanc sententiam virorem vocat, innuens alteram veram esse: cum ipse fateatur, à Tridentino vti vnicè veram fuisse definitam. Infero, matrimonium ratum non dirimi per vota emissà à quibuscumque viris tertij Ordinis D. Francisci. Non enim solemniter proficuntur: sed votis simplicibus se illigant. Profecto quamvis olim dirimeretur vitæ Heremiticæ in manu Episcopi, vel alterius Prælati professione eo quod sollemnis esset: iam non est, sed Heremiticæ aut nulla, aut simplicia solummodo vota emittunt. Et quamvis dirimatur per solemnem trium, aut quatuor votorum professionem in Societate Iesu: non tamen dirimitur per vota Scholasticum, vel coadiutorum formatorum in ea emissà, sunt enim simplicia quamvis publice emittantur. Dirimitur autem per Clericorum, ac Monialium Ordinum Militarum sub clausura degentium professionem, quia sollemnis est. Denique non dirimitur per ascensum ad Ordinem Sacrum, vel ad Episcopatum, de Ordine Sacro definitum est à Ioanne XXII. extratrag. Antiqua de voto: & de Episcopatu constat ex Ecclesie usu, fatenturque omnes: quia ius de sola solemniter professione hoc statuit: votum autem Ordine Sacro annexum est per accedens sollemne: nec status Episcopalis quamvis perfectior sit, cum mors spiritualis non sit, repugnat ex natura rei coniugio, sed solo Ecclesie statuto: vitæ autem Monasticæ repugnat matrimonium postea contractum.

DVBIVM XXX.

An dirimatur, matrimonium per vota emissà à quibusdam feminis Religiosis quas Beatas vocitant.

237 Quæstio procedit de nonnullis feminis Religiosis D. Augustini, D. Dominici, ac D. Francisci, quæ collegialiter non viuunt, sed in propriis domibus, & Beata assolent vocitari. An per harum feminarum vota ratum coniugium dissoluatur? Non dissoluitur. Quia

solemniter non proficuntur, sed vobis simplicibus se illigant. Sic Victor. in sum. de matr. m. mer. 236. Sotus in 4. dist. 27. quæstion. 1. art. 4. Ledes. 1. part. 4. quæ. 63. art. 3. Sanchez l. 1. d. 8. num. 4.

Dissoluitur quidem. Quia feminae sollemnem professionem emittunt, substantque quamvis in propriis domibus Prælati regimini. Ita Hurtad. d. 8. diff. 6. num. 28. Basil. libr. 9. capit. 8. numer. 6. Leand. tract. 9. d. 11. quæ. 17.

Scio, Basilium probare ex Bonifacio VIII. Leone X. & ex earum feminarum Ordinum constitutionibus esse Religiosas substantialiter. At crediderim, probabilius esse contrarium. Vnde existimo per harum vota (simplicia quidem) minime dissolui coniugium, sunt tamen aliquæ Beatae tertij Ordinis D. Francisci, ac D. Dominici, quæ in communi viuunt, proficunturque ac veræ Religiosæ sunt, quarum professione ratum matrimonium proculdubio dirimitur.

DVBIVM XXXI.

An Equitum Militarum Ordinum.

gr. D. Ioannis votum, dirimat matrimonium.

Professione Equitum D. Ioannis, qui non viuunt in communi, nec uxores ducere possunt, matrimonium non dirimitur. Quia non verè, ac propriè Religiosi sunt cum proprium retineant, moreque secularium extra Claustra viuunt. Sic Sotus in 4. dist. 29. i. a. 4. & l. 6. de iust. q. 5. a. 3. ad 3.

Dirimitur profecto. Quia & sollemnis eorum professio, aliàs non dirimeret matrimonium contrahendum, iuxta Cap. vnicum de voto in 6. & hi Equites verè ac propriè Religiosi sunt. Ita Nauar. l. 3. consil. tit. de conuers. coniugat. conf. 2. Cordu. in sum. q. 178. Henric. lib. 11. cap. 8. num. 6. Vega lib. 6. sum. casu 17. Sanchez lib. 2. d. 18. numer. 8. Basil. libr. 19. capit. 7. numer. 3. asserens, sic Cardinalium Sacram Congregationem declarasse. Azor. tom. 1. lib. 13. capit. 6. quæ. 4. Sancius in select. d. 49. num. 10. & alij.

Non dubito, quin matrimonium ratum dissoluatur professione Monialium & Equitum Militarum sub clausura degentium; quia sollemnis est. Nec iudico esse dubitandi locum circa Equites D. Ioannis, licet sub clausura non viuunt; quia eorum professio sollemnis est, & hi verè Religiosi, vt multi asseruere Doctores (præter affligatos) quos refert, ac sequitur Bobadil. Polit. lib. 2. capit. 19. m. mer. 11.

DVBIVM

DV BIVM XXXII.

An quando post matrimonium ratum vterque coniux communi consensu proficetur Religionem, dissolvatur matrimonium ratum.

243
Non dissolvitur.

Non dissolvitur. Quia quando vnus tantum proficetur, quantum in se est vinculo coniugij renunciat, & idem alter à vinculo illo absoluitur: dum autem vterque proficetur, neuter renunciat. Sic D. Tho. in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. quæstionum. 3. ad 1. Palud. quæst. 4. art. 1. concl. 2. num. 11. Palac. eadem dist. d. 2. Ledef. 2. part. 4. quæst. 6. art. 3. censet esse probabile. Idem indicat Sanchez citandus, & Henricus, libr. 11. cap. 8. num. 6. liter. D.

244
Dissolvitur plane.

Dissolvitur quidem. Quia hæc dissolutio non provenit ex iuris propriis renunciatione, nec enim sufficit ad eam vtriusque coniugis renunciatio, nedum vnus: sed oritur ex Christi Domini privilegio, qui hoc professioni concessit, eo quod mors spiritualis, & status perfectior sit: quæ ratio æque procedit, siue vterque, siue alter proficetur. Ita Sanchez l. 2. d. 20. num. 3. Ledef. & Henricus ubi supra. Hurtad. d. 8. diff. 3. num. 15. Leand. tract. 9. d. 11. quæst. 10. Ochaga. tr. 2. q. 6. num. 6.

245
Idem assero.

Idem assero. Idem affirmo, & moneo, haud esse audiendum Paludanum citatum docentem, non dirimi matrimonium, quando communi consensu alter proficetur, alter autem in saeculo continentia. Vouet: quia ambo sunt in proposito conformes. Hæc enim sententia tuta est minime: quia Trident. sess. 24. can. 6. & alij textus absolute decidunt, vinculum matrimonij rati, per alterius professionem dirimi.

DV BIVM XXXIII.

An professio habeat vim dissolventi matrimonium ex iure diuino positiuo.

246
Non habet vim dissolventi ex iure diuino positiuo.

Profectio non habet præfatam vim dissolventi matrimonium ratum & iure diuino: sed vel ex iure Pontificio, vel quia ex natura rei id professioni conuenit. Verum iure Pontificio dissolui docent Medi. l. 5. de contin. Sacerd. cap. 87. Vasq. 1. 2. d. 16. cap. 7. Lessi. cap. 41. dub. 8. Coninch d. 26. num. 37. Hurtad. d. 8. diff. 4. num. 17. Ochagau. quæst. 5. num. 8. Ducuntur à sufficienti diuisione: quia non dissolvitur iure naturali diuino positiuo: Ergo solo Pontificio humano. Minor sequenti numero patebit. Dissolui verò iure naturali diuino, siue ex natura rei asserunt Couar. part. 2. cap. 7. §. 4. Ledef. 2. part. 4. quæst. 5. art. 2. Durand. Bellarm. & alij vsque ad duodecim, seu tredecim Doctores, quos citat Sanchez libr. 2. d. 19. num. 1. Ducuntur, quia professio mors civilis est: Ergo ex natura sua est sufficiens ad dissolvendum matrimonium ratum, non consummatum.

247

Professio habet vim dissolventi matrimo-

nium ratum ex iure diuino positiuo concedente Christo Domino id illi privilegium. Quia non competit professioni hoc ex natura rei, nec ex iure Pontificio: Ergo ex iure diuino positiuo. Primum probo, quia si competere ex natura rei, vel ex iure diuino naturali, non posset dici matrimonij ratum ex natura sua indissolubile: id enim tale dici nequit, quod per causas naturales solui potest: ut ceteri contractus sunt dissolubiles, quia in eorum natura dantur causæ sufficientes dissolutionis. Certè si matrimonium ratum dissolveretur per superuenientem fornicationem, non diceretur ex natura sua indissolubile. Secundum ostendo, nempe id non provenire ex solo iure Pontificio: quia cum dissolutio matrimonij rati sit certissima, reduci debet in causam certam: incertissimum autem est, posse generali lege statui matrimonij rati dissolutionem: Porro initium huius consuetudinis non inuenitur in iure Ecclesiastico; sed à principio nascentis Ecclesiæ extat. Ergo credendum est, hoc Christi Domini privilegium per traditionem haberi, si igitur hoc non provenit professioni ex natura rei, nec ex iure pontificio, testatur, ut ei conueniat ex iure diuino positiuo. Ita Scot. Victor. vterque Sotus. Bartholom. & Petrus de Ledef. & alij, quos asserit, & sequitur Sanchez citat. num. 3. Rebel. part. 2. lib. 3. quæst. 4. sect. 2. numer. 12. Cornejo, & Machado, quos sequitur Leand. tr. 9. d. 11. q. 11.

Primam sententiam, & secundam satis esse probabilem eor. probabiliorem autem tertiam existimo. Hoc itaque privilegium Christus Dominus professionem donavit respectu matrimonij rati: quod noluit ei concedere respectu matrimonij consummati. Quia id significat indissolubile unionem Christi cum Ecclesia per carnem, & ratione iniunctæ prolis & semine in saeculo relicta: & quia per commixtionem fiant coniuges vna caro, esset acerbum, eos diuidere.

DV BIVM XXXIV.

An Bimestre sit concessum sponsis ad proficendum in Religionem, an ad liberandum de ingressu.

Premitto textum Cap. Ex publico conuers. con. Textus præfatus ex cuius intelligentia pedit huiusce quæstionis resolutio: Mandamus quatenus si prædictus vir eam carnaliter non cognoverit, & eadem ad religionem transire voluerit, recepta ab ea sufficienti cautione, quod vel ad Religionem transire, vel ad virum suum redire intra duorum mensium spatium debeat ipsam absolvas. Quæserim itaque, num bimestre præscriptum sit ad deliberandum de religionis ingressu, vel ad proficendum in Religionem, non ad deliberandum de ingressu, ita ut teneatur sponsus Religionem ingrediens intra illud bimestre profiteri, vel matrimonium consummare. Quia illo Cap. Ex publico, præscribitur, ut debeat sponsa intra bimestre ad Religionem transire, vel ad virum redire. Transire autem, vel ingredi, Religionem, est ad professionem admitti, ut constat ex eodem Cap. Ex publico, ubi dicitur, alterius ingressu dicit

Sectio II. Dubia De Matrim. Essentia. 71

si dissolui matrimonium, quod de sola professione verificatur. Sic Innocent ad Cap. hoc. nu. 1. Abbas num. 11. Præposit. Cap. finali 55. Tabie. verb. Matrimonium 3. quæ. 3. n. 4. Nauar. sum. cap. 16. num. 27. Richard. in 4. dist. 27. art. 2. quæ. 1. ad 3. & Glossa Cap. statutus, verb. Habitum de Regularib. ubi dicunt, posse iudicem compellere sponsam ingredientem intra certum tempus profiteri.

251
Bimestre id datur ad deliberandum de Religionis ingressu, non ad profitendum: ad quod datur integer annus, qui à Iudice coarctari nequit. Quia hic annus non tantum datur in nouitij fauorem, vt Monastica vitæ experientur aueritatem: sed etiam in fauorem Monasterij vt experitur nouitij mores. Cap. Ad Apostolicam, de regular. Ergo quamvis Nouitius ob proprium factum iure suo spoliari valeat, non tamen poterit Monasterium. Ita Basil. lib. 9. ap. 9. nu. 2. Sotus, Paludan. Hostiens. Barthol. de Ledes. Capua, D. Antonin. Arnil. quos refert ac sequitur Sanch. libr. 2. d. 24. numer. 4. Horrad. d. 8. diff. 8. num. 3. 1. Coninch d. 26. dub. 4. Diana p. 4. ar. 4. resol. 233. Palaus d. 3. pu. 2. §. 5. num. 2.

252
Probabilior hanc partem iudico. Quia à iure antiquo non licet recedere abique textu expresso, & ne iuris correctio inducatur, debent verba in propriari vt doctissime probat Sanchez libr. 1. d. 17. num. 6. Ergo cum iure antiquo concederetur annus probationis Cap. Ad Apostolicam, nec Cap. Ex publico, expressè contrarium definit, sed tantum dicat, debere intra bimestre transire ad Religionem, quod potest intelligi de transitu per professionem, vel per assumptionem habitus nouitiorum: non debet intelligi de professione, vt ius antiquum seruatur illæsum.

DVBIVM XXXV.

An retenta opinione probabili num. 250. allegata dari sponsis bimestre ad profitendum, non ad deliberandum: Prescriptio hac sit correctæ per Tridentinum.

253
Dixi Dubio proximo probabilem esse primam partem asserentem, bimestre illud dari ad profitendum, non ad liberandum circa ingressum ad Religionem. Supposita autem hac probabili opinione, quæ fieri, num. Tridentinum ses. 25. de Regular. c. 15. statuens, nullum ad professionem admittendum esse, nisi transacto integro nouitiatu anno, correxerit illam sententiam, adeo vt post illud decretum nequeat sustineri: Non correxit, ideo cogendus est sponsus intra bimestre præscriptum profiteri, quamvis etatem sexdecim annorum à Concilio requisitam non expleuerit. Quia lex posterior generaliter & indistinctè loquens, limitanda est per specialem antiquiorem, & iuxta illam intelligenda, nisi expressè verbis illi contradicat, sed & posteriores ff. de legib. ibi, Posteriores leges ad priores pertinent, nisi contraria sint. Sic Nauar. sum. cap. 16. num. 27. Vera Maia, solis, primarij Doctores Salmanticenses Iuris Pon-

tificij & Cæsarij cathedrarum apud Henriq. lib. 1. cap. 5. num. 8. liter. T. & probabile satis Sanch. l. 2. d. 24. existimæ.

254
Correxit planè, idèdque non potest probationis annus coarctari. Quia Tridentinum generaliter, & per verba, negatiua statuens, nè ante annum professio fiat, est generaliter, & in omni casu intelligendum, lex enim vniuersalis negatiua est intelligenda vniuersaliter: Cap. Solita, §. finali de maiorit. & obed. & l. de pretio, ff. de publ. in rem actio. quod procedit etiam quando maior ratio inuenitur, quare non debeat includere magis vnâ speciem, quam aliâ, vt docet Nauar. lib. 4. consil. tit. de sponsal. consil. 40. & l. 3. tit. de conuers. coniugat. consil. 1. cuius ratio est, quia iuxta regulam Logicam negatio quiddid post se inuenit destruit, & eius oppositum ponit. Ita Henriq. citat. liter. F. asserens, sic tenuisse multos Iurisperitos, ac Theologos. Barth. de Ledes. de matr. dub. 64. Palaci. in 4. dist. 27. Manu. tom. 1. sum. cap. 259. num. 2. Vega lib. 2. sum. casu 500. Sanchez ubi supra. & in hanc magis videtur Nauarius inclinare, licet neutram definit.

255
Hoc probabilius puto, quia oppositæ partis fundamentum solummodo verum esse iudico, quando non constat ex lege generali specialem corrigere: ex eius decreti ratione (scilicet, vt nouitius agnoscat, quam vitæ rationem suscepit eiusque difficultates experiat) colligitur, voluisse corrigere.

DVBIVM XXXVI.

An si sponsa duodenis ad Religionem transeat, & eneatur sponsus expectare usque ad Decimum sextum eius annum, quo professionem emittat.

256
Non tenetur expectare, sed cogenda est sponsa intra bimestre præscriptum à Cap. Ex publico, profiteri. Quia decretum huius Capituli non est correctum per Tridentinum ses. 25. cap. 15. de Regular. Sic Doctor Vera Maia, solis primarij Salmanticensis Academiae Moderatores, apud Henriq. lib. 12. cap. 5. numer. 8. liter. T, Nauar. sum. cap. 26. numer. 27. Sanchez libr. 2. d. 24. numer. 4. probabile esse docet.

257
Tenetur expectare quadriennio, nec cogenda est sponsa intra bimestre profiteri. Quia iuxta Tridentini decretum corrigens Capituli Ex publico, præscriptionem, nequit sponsa usque ad decimum sextum annum expletum profiteri. Ita Sanchez citat. num. 7. Basil. libr. 9. cap. 9. num. 2. & 3. Palaus d. 3. panct. 2. §. 5. num. 1. Henriq. citat. liter. F. asserens, sic fuisse confirmatum à Regia vallsolleti Cancellaria. Barthol. de Ledes. Vega, Palac. Rodrig. & alij, quos refert Sanch. ubi s.

258
Hanc sententiam longè probabiliorē esse puto, imo certam omnino ob Cardinaliū declarationem, quæ extat apud Farinac. ad ses. 25. Trident. is. quæ sic se habet: Mulier si duodecim annis maiori intra duos menses ingredietur Monasterium, & habitum suscepit, & deinde expleto decimo sexto anno, & elapsa anno proba

72 Theologie Moralís Lib XXV.

probationis, professionem emittat, iuxta hoc decretum interea vir expectet, donec a suis probationis habeatur, & professio sit emissæ. Adhærim ex eadem declaratione Sacre Congregationis, idem dicendum esse, si sponsa Religionem D. Francisci de Paula ingrediatur, in qua professio non emittitur antè annum decimum octavum. Non enim potest compelli, ut decimo sexto anno completo profiteatur.

DVBIVM XXXVII.

An bimestre concessum sponsis ad deliberandum debeat, necessario continere omnes & solum illos dies, quos menses tunc occurrentes continent.

259
Continere nõ debent dies mensis occurrentis.

Non debent necessario continere omnes & solum illos dies, quos menses tunc occurrentes continent iuxta Kalendarij ordinem: sed sufficit singulos menses vincti supra octo dies continere, ex quibus quatuor hebdomadæ confurgunt: vel ad summum triginta dies. Quia huiusmodi dierum numerus sufficit præcipue in moralibus ut integri menses valeant vocitari. Sic nonnulli Doctores, quos pressio nomine memorat Sanchez lib. 2. d. 24. num. 14. citans Menochium lib. 2. de arbitrar. centur. 1. casu 50. qui docet horum dierum numerum ut duos integros menses constituent, prudentum arbitrio relinquendum.

260
Debetur hõs dies continere.

Bimestre illud ad deliberandum de Religionis ingressu præscriptum continet omnes ac solum illos dies, quos menses, qui tunc occurrunt continent iuxta temporis occasionem, verbi gratia si contingat matrimonium iniri prima Ianuarij die; mensis ille constabit triginta & vno diebus, & alter bimestris mensis viginti & octo solummodo constabit: unde sponsa habebit ad deliberandum solummodo quinquaginta novem dies: nam vnus mensis longior, alter brevior occurrit. Quia Ianuarius non potest dici integer mensis constans solum triginta diebus, nam vna dies deficit. Nec Februarius indiget duorum dierum additione, ut integer mensis iuxta ritum Kalendarij possit vocitari. Ita Sanchez citat. num. 15. Basil. lib. 9. cap. 9. num. 5. Palans d. 3. punct. 2. §. 5. nu. 4. Leand. tract. 9. d. ii. quæst. 23.

261
Hoc tenet, & expono.

Quando lex vel statutum concedens mensum, disponit, a quo tempore mensis incipiat, ut a die electionis, vel a die per Iudicem designanda: tunc accipitur mensis secundum quod occurrit in Kalendario, & quod ex illo mense deficit, de sequenti accipitur: & ita habet mensis ille triginta dies, vel triginta vnum, ut in Kalendario occurrerit. Ex gr. electio fieri debet intra tres menses a die vocationis & talis dies fuit vigesima quarta Ianuarij, deficient vltique ad numerum triginta vnus dierum, quibus constat Ianuarius, septem dies: vigesima igitur quarta dies Aprilis erit vltima trimestris; quia Ianuarius accipit a Februario dies septem, & totidem Februarius a Martio, & totidem Martius ab Aprili. Sic ergo computandum bimestre sponsis præscriptum ad deliberandum circa Re-

ligionis ingressum. Computantur autem dies hi de momento ad momentum. Quia tempus incipiens ab aliqua die determinata, regulariter de momento ad momentum computatur, ut expresse habetur lib. 3. §. Minorum, ff. de minorib.

DVBIVM XXXVIII.

An si bimestre sponsis concessum, ad deliberandum circa Religionis ingressum includat mensem Februarium: dies bissextus sit pro vnica die computandus.

Non est computandus pro vnica die, sed pro vno, & altero: nec enim eo quod ille dies creuerit in Februario, accipiendi sunt iuxta exemplum adductum Dubio proximo) sex a Martio dies, sed septem ad complendum bimestre. Quia dies Februarius accrescens est ipsius Februarij. Sic Cardin. ad Cap. Licet de supplen. neglig. l. valet sine. Lambertin. de iure patro. l. 2. p. 1. q. 1. a. 14.

262
Non est computandus pro vnica die.

Computandus est pro vnica die. Quia sic deciditur (ap. Quasiuit, de verbor. signific. & leg. Cum bissextus, ff. eodem ritu o. & l. 3. §. Minorum, ff. de miror. Ita Doctores ad præfata iura.

273
Est pro vnica die computandus.

Equidem distinguendum generatim reor. In favorabilibus in mense bissexti duo dies pro vno cedunt secus in odiosis. Unde suspensus (v. gr.) per mensem si incipiat mensis Februarius bissextis poterit celebrare vltima Februarij die. Hoc tamen intellige, quando computantur menses, vel annuum si computentur dies, ut si dicatur: sis suspensus quadraginta diebus, computabitur bissextus; quia est verus dies: & sic erunt illi duo dies. At in casu nostro nihil prodest, vel officit dies bissextus; quia bimestris illius vnus, & alter mensis accipitur prout occurrat in Kalendario, ut prælo Problemate vidimus.

264
Vnde distinguendum reor.

DVBIVM XXXIX.

An index possit prorogare, aut coartare bimestre concessum sponsis ad deliberandum de Religionis ingressu.

Quæritur, num bimestre concessum sponsis Cap. Ex publico, de conuers. coningat, ad deliberandum de Religionis ingressu, sit aded præsum, ut nequeat illud prorogare, aut coartare: vel sit arbitrium? Nec coartare, nec prorogare potest. Quia quamvis ex causa valeat Index regulariter terminum a lege præscriptum restringere, vel prorogare, ut docet Barthol. l. 2. num. 4. ff. de sentent. & re iudic. at id non procedit, quando lapso termino, apponitur pena priuationis, vel alia similis, ut asserit Molina l. 2. de primog. c. 14. nu. 19. cum Paldo; Felino, ac Decio, sed hoc bimestre ponitur a iure & eo transacto, priuatur sponsus iure amplius delib-

265
Nec prorogare, nec coartare possit.

betan

Sectio II. Dubia De Matrim. Essentia. 73

berandi, & excommunicandus est, si abneget debitum: Ergo. Sic Glos. Cap. ante penult. v. Nec acquiescit. dist. 6. 2. & Cap. coniuges v. Prima, 27. q. 2.

Coarctari, vel prorogari potest Iudicis ad arbitrium Quia licet quando datur terminus à lege absque Iudicis ministerio, nequeat Iudex restringere, vel prorogare cum non sit supra legem; tamen est, ubi datur ministerio Iudicis: ut contingit Cap. Ex publico, ubi non signatur bimestre, sed mandatur Iudici, ut designet. Ita Nauar. sum. cap. 16. num. 27. Richar. in 4. dist. 27. art. 2. quæst. 2. ad 1. Barthol. à Ledef. de matr. dub. 71. concl. 3. Manu. tom. 1. sum. cap. 242. Syluest. verb. Debitum, quæst. 1. causa 4. Rosel. num. 1. Armil. num. 5. Sanchez lib. 2. d. 74. num. 11. Hurtad. d. 8. difficut. 8. initio. Villalob. tract. 13. difficut. 2. num. 3. Palaus d. 3. punct. 2. §. 5. num. 5.

Hoc certum esse reor. Attamen non debet facile Iudex à bimestri discedere, sed exigenti gravi causa: cum iuris sit terminus. Prima autem sententia doctrina vera est, quando terminus lege præscribitur absque Iudicis ministerio, ut contingit in termino ad appellandum concessio.

DVBIVM XL.

An coniux, qui non inuendit Religionem inire, teneatur, intra bimestre debitum petenti coniugi reddere.

Teneat planè. Quia bimestre id solum conceditur à Iure coniugatis, qui gerunt animam Religionis inuendæ: ut colligitur ex Cap. Ex publico, de conuers. coniugat. Sic Nauar. cap. 16. num. 27. Angles, Medi. apud Sanchez citandum. Hurtad. d. 8. difficut. 8. Palaus d. 2. punct. 2. §. 5. num. 7. Coninch d. 26. dub. 4.

Non tenetur, donec bimestre transeat. Quia id tempus conceditur Cap. Ex publico, ad deliberandum circa Religionis ingressum: quamvis autem hodie neuter coniux ingredi intendat, potest tamen postmodum propositum in melius commutare. Ità D. Tho. in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 3. quæst. iunc. 2. ad 2. Bonau. ibi art. 3. quæst. 1. Palaus d. 3. quæst. 1. art. 1. num. 4. Sotus quæst. 1. art. 3. Henric. lib. ii. cap. 15. num. 7. Basili. l. 9. c. 9. num. 7. Sanch. l. 2. d. 24. n. 25. Diana p. 10. tract. 14. resol. 22. Leand. tract. 9. d. 5. q. 25.

Hanc partem probabiliorè reor ob fundamentum illud, & quia existimo cū D. Thoma citato, id bimestre non tantum concedi ad deliberandum de Religionis ingressu; sed etiā ut sponsi necessaria solemnitate nuptiarum præparent; & ne sponsus cito sibi traditam sponsam parui pendat: plus enim eam faciet, si traditio differatur.

DVBIVM XLI.

An qui ante matrimonij consummationem Religionem ingreditur, & intra annum nonitatus in coniugium fraudem, varios Ordines mutat: possit compelli à Iudice, ut eligat Religionem, in qua vel transacto probationis anno profiteatur, vel ad coniugem redeat.

Compelli non potest. Quia ità Sacra congregatio præscripsit hinc verbis, quæ Escob. & Mend. Theol. Moral. To. III. P. II.

Leand. tr. 9. d. 5. q. 27. ex Farinacio transcriptis Quia Canones permittunt, ut quis post ratum matrimonium, Religionem ingredi possit; quid sit, si unam Religionem ingressus, de una transeat ad aliam, aut plures, & ita tempus professionis differatur: an talis compelli possit ad tempus hoc breuiandum: maxime cum iste transiit ex una Religione ad aliam fieri videatur in fraudem eius, qui in saeculo remansit? Congregatio anno 1588. respondit, non posse compelli. Sic Cardin. Congregatio.

Compelli potest. Quia alias hæc fraudulenta mutatio Religionum alterius sponsi remanentis, & expectantis in saeculo cederet. Ita Sanch. l. 2. d. 24. num. 9. Palaus in 4. dist. 27. quæst. 2. concl. 2. num. 14. D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 21. §. 1. Henric. lib. ii. cap. 14. num. 3. Coninch d. 28. num. 45. Gutier. cap. 54. nu. 33. Palaus d. 3. punct. 2. §. 5. num. 5.

Certe si alter sponsus nimium differat matrimonium consummare vagando de una Religione in aliam intra nonitatus annum: potest Iudex, dato termino peremptorio, eum compellere ut in una Religione maneat, in qua completo nonitatus anno, profiteatur, vel ad alterum redeat sponsum, ut matrimonium consummare valeat. Magnum enim alias sponsio in saeculo manenti ferretur incommodum, qui diu imò toto vitæ spatio posset primo ligatus manere coniugio nec aliud inire. Porro Sacra Congregatio solum intendit, non posse compelli coniugem ad hoc, ut antequam expleat probationis annum, profiteatur.

DVBIVM XLII.

An ad consummandum matrimonium ita ut non liceat iam ad Religionem transire, sufficiat, penetratio vasis, absque seminis receptione.

Sufficit quidem. Quia una ex causis ob quas Christus noluit id priuilegium matrimonio consummato concedere, fuit, ut evitaretur damnatum secutum sponsæ, quæ minus apta alij matrimonio maneret: At non minus inepta manet in hoc casu, quam si vir seminasset: Ergo. Sic Medina l. 5. de contin. c. 79. Petr. Ledef. de matr. q. 61. Rodrig. to. i. sum. c. 239. n. 1. & alij apud Sanch. l. 2. d. 21. n. 4.

Minimè sufficit, sed necessariò requiritur, ut semen virile vas sponsæ subintret. Quia copula carnalis, per quam consummatur matrimonium est ea, per quam coniuges una caro efficiuntur, ut constat tum ex significatione, signat enim matrimonij consummatio per eam carnis unitatē, Incarnationis mysterium, per quod Christus Dominus per carnis unitatē est Ecclesie coniūctus: tunc etiā quia Alexand. III. Cap. 2. de conuers. coniugat. ubi dixit, posse coniugē ante copulam ad Religionem transire, subdit rationē: Quia cum nō fuissent una caro simul effecti, unde apertè sentit, talem eebere esse copulam, per quam una caro efficiantur: sed dū semen nō recipitur intra fornicium claustrū non efficiuntur una caro, ut clarè colligo ex Cap. Lex, quod est Benedicti Pape, 27. q. 2. ibi: Propter unitatem sanguinis

COBAR
of Mon
III. IV
IV

sanguinis iuncti verbis precedentibus: dixerat enim non aliter fieri vnam carnem, quam si carnali copula sibi cohæreant: & iussit hæc: Neque oculum parit propinquitatem, quod nullam facit sanguinis commixtionem, id est feminis. Ita D. Tho. in 4. dist. 44. art. 1. q. 2. ad 2. D. Bonau. q. 1. Sotus dist. 27. q. 1. art. 1. Henric. lib. 11. cap. 8. num. 8. & cap. 11. num. 13. Sanch. citat. nu. 5. Basil. lib. 9. cap. 10. num. 1. Villalo. tract. 13. diff. 13. nu. 1. Bauni. ques. 15. de matr. Ochaga. tract. 2. ques. 6. nam. 1. Hurtad. d. 8. diff. 9. num. 35. Valer. v. Matrimonium, diff. 11.

275
Probabilior
mihi hæc sen-
tentia.

Hæc sententia mihi admodum est probabili-
or. Quia ea copula requiritur ad consumma-
tionem matrimonij, quæ apta est ad genera-
ndum, alias copula sodomitica consummaret
matrimonium, quod est absurdissimum: ex pe-
netratione autem vasîs absque seminis effusio-
ne non potest sequi generatio. Et quia vltra si-
gnificationem potissima indissolubilitatis ma-
trimonij consummati ratio est iniuria prolis:
quæ esse non potest absque seminis rece-
ptione.

DVBIVM XLIII.

An ut matrimonium censeatur consumma-
tum requiratur, ut etiam femina semen
emittat.

276
Non requiri-
tur.

Id non requiritur. Quia semen femineum
necessarium non est ad generationem, teste
Philosopho l. 1. de generat. anim. c. 2. & Galeno
sibi contrario l. i. de sanit. tuen. c. 1. & l. 2. de natu-
ral. facult. c. 3. Avicena l. 9. animal. c. 1. Sic Syl-
uest. verb. Matrimonium 8. qu. 15. dist. 2. Rosel.
v. Impedimentum, impedim. 14. num. 9. Tabien.
eodem v. impedim. 4. q. 2. num. 3. D. Antonin. 3. p.
tit. 1. cap. 11. ante §. 1. Sotus in 4. dist. 27. qu. 1. a.
4. Henric. l. 11. c. 8. num. 8. liter. N. & c. 15. num. 3.
Barthol. a Ledes. de matrim. dub. 40. concl. 5. Ve-
ga l. 3. sum. casu 157.

277
Requiratur
quidem.

Requiratur plane. Quia ad matrimonij con-
summationem requiritur copula, ex qua se-
qui possit generatio: sed nisi femina seminet,
non potest ex ea copula sequi generatio, vt
docent Hippocrat. & Galen. quos refert
libel. 8. Metaphys. ques. 17. Ergo non censetur
matrimonium consummatum. Ita Lopez
part. 2. instr. capit. 50. Hurtad. d. 8. diff. 9.
& d. 10. diff. 1. Diana part. 4. tract. 2. resol.
43. D. Tho. Hostiens. Hugo, & alij apud San-
chez l. 2. d. 21. n. 11.

278
Auctoritas re-
solutio.

Profecto ad hoc vt matrimonium censeatur
consummatum, non est attendendum,
an semen mulieris sit necessarium ad ge-
nerationem, quia (vt vidimus) æque pro-
babiliter pro vtraque parte potest id su-
stineri: sed solum ad seminationem
eius, qui precipuum lo-
cum in generatione
obtinet.

DVBIVM XLIV.

An ut matrimonium dicatur consumma-
tum, nec possit sponsus Religionem inire,
sufficiat, quod virile semen sine arte ali-
qua, siue demonis ope in vas recipiatur
sponsæ, absque copula, aut vasîs penetra-
tione.

Sufficit. Quia ea seminis profusio sufficiens
est generationi, per eamque sponsi vna ca-
ro efficiuntur. Sic D. Antonin. 3. p. tit. i. c. 1. ante
te §. 1. Corda. in sum. q. 178. Sotus in 4. dist. 17. q.
1. a. 4. Henric. l. 11. c. 15. nu. 3. Neuo, Rosel. Syl-
uest. Tabie. Greg. Lop. quos citat, & sequitur
Sanch. l. 1. d. 21. n. 2. Hurtad. d. 8. diff. 9. & d.
10. diff. 1. Filliac. & Villalob. penes Leand. r.
9. d. 5. q. 30.

Non sufficit. Quia per huiusmodi seminis
in femineum vterum immisionem illi non
sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt. Ita
Martin. de Albiz in manuscr. d. 17. de matr. dub.
1. Basil. l. 7. c. 12. num. 2. Leand. citat.

Licet Thomas Sanchez primam senten-
tiam vt certam supponat, tanti viri venia ego Cambr. ep.
valde dabilem existimo, & multis scrupulis
agnatam, qui vix humano iudicio valeant de-
finiri. Vtrumque ego requisierim, & coniun-
ctionem, & intra vas seminationem, vt ma-
trimonialis copula vocetur.

DVBIVM XLV.

An copula ante initium matrimonium habita sit
sufficiens, ut matrimonium subsequutum con-
summatum dicatur.

Sufficiens est. Quia matrimonium sequens
ad copulam retrahitur precedentem, &
illam ita confirmat, vt prolem ex ea habitam,
legitimam efficiat. Cap. Tanta, qui filij sint legit.
Ergo similiter confirmabit, vt censeatur habi-
ta post matrimonium, illudque consummet.
Sic Hypolit. singul. 50. citans Claudium, &
Sylvam nuptial. & in hac parte Baldus incli-
nat ad Cap. Licet, de translat. Episc. quamvis
nihil definiat.

Non est sufficiens. Quia matrimonium so-
lummodo consumatur per matrimonialem co-
pulam, illa vero est fornicaria. Ita Sanch. l. 1. d.
21. n. 13. Henric. l. 11. c. 8. n. 8. Sotus, Vega, & alij
duodecim Doctores, quos Sanchez citat. Basil.
l. 9. c. 10. n. 1. Gutier. de matr. c. 52. n. 22. Villalob.
tr. 13. diff. 13. n. 1.

Hanc partem certam puto, primamque pa-
rum aut nihil probabiliter habere. Quia
quamvis illa fictio admittatur in fauorem Pro-
lis, quæ non deliquit, æquum non est, eam fa-
uore parentum delinquentium admitti, contra
Regul. l. siue hereditaria, ff. de nego. gest.

DVBIVM

Sectio II. Dubia De Matrim. Essentia. 75

DVBIVM XLVI.

*An copula per vim intra bimestre extorta
sufficiat, ut matrimonium dicatur con-
summatum, & sit omnino indissola-
bile.*

¹⁸⁵ **N**on sufficit, & ita professione secuta, vel Pontificia obventa dispensatione, matri-
monij vinculum dirimitur. Quia matrimonium
consummatum vnionem Christi Domini cum
Ecclesia per carnem repraesentat, indeque om-
nimodam indissolubilitatem sortitur: Ergo per
eam sola consummabitur, quae hanc vnionem re-
praesentare potest: sed huiusmodi est sola copula
voluntaria, cum vnio Christi voluntaria fuerit:
Ergo per vim extorta minime sufficit. Palud. in
4. dist. 27. q. 3. a. 2. concl. 1. n. 10. probabile hoc ef-
se aliter. Tenent Henric. Cap. finali. n. 4. de pon-
t. d. iur. Arnul. v. Diuortium, n. 6. & alij apud
Durand in 4. dist. 27. quae. 2. num. 14 qui etiam
num. 11. probabile esse fateatur. Abbas Cap.
2. de conuers. coniugat. sine Syluest. verb. Di-
uortium quastion. 5. asserens non videri spon-
sam communicasse suum corpus, cum inuita sit
cognita.

¹⁸⁶ Sufficit eiusmodi copula, vt matrimonium
consummatur consummatum, & indissolubile. Quia
ea copula vi extorta efficiuntur coniuges vna
caro, vt constat ex Cap. Discretionem, de eo, qui
cogn. consang. vbi definitur, inde affinitatem
oriri: quod nullomodo contingeret, nisi effice-
rentur vna caro. Certe copula ex qua oritur af-
finitas consummat matrimonium: cum ergo co-
pula violenta sufficiens sit, vt oriatur affinitas
consummabit matrimonium. Ita Victoria de
matr. num. 25. Henric. l. ii. c. 8. n. 10. Sanch. l. 2.
d. 22. n. 4. citans duodecim Doctores. Hurtad. d.
8. dist. 9. Basil. l. 9. c. 10. n. 2. Laym. tr. 10. p. 4. c. 6.
n. 3. Coninch, & Bauni. quos citat, & sequitur
Leand. tr. 9. d. 5. q. 32.

¹⁸⁷ Hoc quidem tanquam certum teneo. Quia
ex parte viri libere fuit consummatum matri-
monium: Ergo ex parte eius est omnino indif-
solubile, quamvis sponsa proficereat: at cum
matrimonij vinculum claudicare nequeat, idem
erit ex parte sponsae. Assero autem, violentam
copulam Christi vnionem cum Ecclesia quoad
substantiam repraesentare, quia sunt coniuges
vna caro, sicut Christus Dominus per carnem
est vnus Ecclesiae: licet nō quoad modum; haec
enim vnio spontanea est, illa autem violenta.

DVBIVM XLVII.

*An sponsa intra bimestre vi cognita possit
ad Religionem transire.*

¹⁸⁸ **N**on potest. Quia omnia iura clamant, ma-
trimonio consummato, neutri coniugi, al-
tero inuito, licere ad Religionem transire: cum
ergo non distinguant, vtrum copula vi, vel
sponte habita sit, nec nos distinguere debemus
Cap. Consultuisti, 2. quae. 5. Sic Barth. & Mar-
ti de Ledef. Couar. Henric. Sotus, & alij nonem
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II

Doctores, penes Santium citandum. Basil. lib. 9.
cap. 10. num. 2. Diana part. 3. tract. 4. reso. 242.
Gutier. cap. 54. num. 28. & 29. Leand. tr. 9.
d. 5. q. 33.

Potest plane. Quia sponsa grauem intulit
iniuriam coniugi, cum non haberet ius copu-
lam extorquendi ante bimestre concussum, Cap.
ex publico, de conuers. coniugat. & illa non po-
test aliter ius suum recuperare nisi per ingres-
sum. Ergo potest Religionem inire. Certe dolus
nemini debet patrocinari, nec viri culpa bonum
alterius impedire: nē culpa reus inde commo-
dum reportet. Cap. Ad nostram, de empt. & ven-
dit. Ita Reginald. l. 31. n. 59. Laym. tr. 10. p. 3. c. 6.
n. 3. Hurtad. d. 8. dist. 9. Petr. de Ledef. q. 61. a. 1.
Rodrig. c. 2. q. 1. 2. Glof. ad Cap. finale. Praepos.
Ioan. Andri. Cardin. Abbas, Felin. Bald. Angel.
Hyppolit. Turrec. Syluest. Armil. Palud. & alij,
quos refert, & sequitur Sanchez lib. 2. d. 12.
num. 5.

Hanc partem reor esse probabiliorem. Quia
sine sua culpa nemo debet suo iure privari. Cap.
Discretionem, de eo qui cognouit con. anguin. Cum
ergo foemina inuita, & absque sua culpa fuerit
cognita, non debet iure, quod habebat, in-
grediendi Religionem, prauui. Et quia be-
neficium iuris auferendum non est à foemina,
quae dissentit. Cap. Indultum, de regulis iuris
in 6. Ergo.

DVBIVM XLVIII.

*An quando sponsa non vi praevisa, sed me-
tu cadente in constantem virum à sponso
fuit oppressa possit Religionem inire.*

¹⁹¹ **N**on potest. Quia idem non est vi opprimi,
ac metu vis enim omnimoda priuat liber-
tate, non autem metus l. 1. & 2. ff. de eo, quod met-
cau. Sic Ioan. Andri. Praepos. Cardin. Syluest. Ar-
mil. Greg. Lop. Perez, Palati. quos refert San-
chez l. 2. d. 2. n. 11. docens hanc sententiam la-
tis esse probabilem.

Potest quidem. Quia ratio, ob quam permit-
titur ingressus, quando copula vi extorta est,
non est voluntatis defectu, sed ratione iniuriae
illatae, & iniustitiae à sponso admissae: At similis
iniustitia est, quando timore graui copulam ex-
torfit. Ita Ledef. l. 2. p. 4. q. 63. n. 3. Petr. de Ledef. de
matr. q. 61. a. 1. Sanch. d. 12.

Ego quidem existimo idem esse de violentia
ac de timore dicendum. Quare in vtroque casu
posse sponsam Religionem ingredi, iudico esse
probabilius.

DVBIVM XLIX.

*An lethali ter peccet sponsus vi, vel timore
gravi extorquens copulam intra
bimestre à sponsa.*

¹⁹⁴ **S**cio, quando transactum est iam bimestre,
sponsum non peccare; quia iure suo vitur
exigendo debitum, quod non potest sponsa
iniste denegari. Hoc tamen intelligo, quan-
do tentatis aliis mediis pacificis, nollit
adhaere

adhuc sponsa. Quæsierim verò, utrum intra illud bimestre sponsus cogens lethaliter delinquat?

295 Non delinquit. Quia non infert iniuriam sponsæ, quæ adhuc potest Religionem inire: sed sibi potius, qui ante sponsa Regularis obitum non potest aliam ducere. Sic Manu. *l. 1. m. 1. sum. c. 239. n. 2.*

296 Delinquit lethaliter. Quia aufert corporis integritatem, dum non habeat ius donec bimestre transeat. Et quia fortè ex ea copula sequetur proles, ob quam sponsa ab ingressu impeditur. Ità Sanch. *l. 2. d. 22. n. 15.* Sotus *in 4. dist. 29. q. 1. a. 4.* Petr. Ledes. *q. 61. a. 1.* Leand. *tr. 9. d. 1. q. 34. & alij.*

297 Hoc mihi certum. Quia potest sponsus id gerens, in foro externo puniri ut docet Bald. & Salic. quos refert Anto. Gomez *l. 80. Tauri, n. 39.* Pro culpa autem veniali plekti in foro externo, esset iniquum. Verum Sotus hanc temperat sententiam, quando sponsa affirmaret, vel se Religionem ingredi in hoc enim casu ait, peccare lethaliter sponsum cogentem. Attamè aptius Ledes. citatus absque ea limitatione locutus est. Undè hoc etiam in casu existimo esse culpam lethalem; quia licet sponsa tunc non præmeditaretur, Religionem inire, forte eo bimestri per ius sibi concessum, meditabitur, cui quidem resolutioni sponsus obstat, extorquens copulam hanc sibi debitam.

DVBIVM L.

An sponsa per vim oppressa ante expletum bimestre, possit receptum semen mox expellere.

298 Quæstio procedit de sponsa vi oppressa intra bimestre non ab sponso, sed ab alio. Suppono enim eam ab sponso vi cognitam, id minime posse gerere, quia iniuria est multo levior, nec infamiam patitur, & damnum non est adeò grave. Nec de femina per metum à quocumque cognita loquor, quia copula fuit voluntaria, & cum peccato admixta; unde piaculum grave esset seminis pullionem procurare, igitur.

299 Non potest femina, quæ intra bimestre vim patitur, in continenti conari ad semen iam receptum emittendum. Quia est intrinsece malum ordinatum semen ad sobolis propagationem expellere, neque id villo fine potest honestari. Sic Basil. *l. 9. c. 10. n. 4.* Leand. *tr. 9. d. 5. q. 35.*

300 In continenti potest, postea minimè. Quia (ut docet Sotus *de iust. l. 5. q. 1. a. 8.* Bannes *2. 2. q. 64. a. 7. dub. 3.* ad 2. Manu. *to. 1. sum. c. 136. n. 15.*) licet privata auctoritate furem in continenti ubi furtum arripuit, donec in loco tuto sit constitutus, percutere, & ea defensa reputatur: Ergo similiter reputabitur defensa, cum statim ac semè receptum est, femina vim passa, expellit: secus quando iam semen habet possessionem, & est quasi in loco tuto constituta: tunc enim non erit defensa, sed intrinsece malum. An non posset femina vim passa quocumque tempore membrum virile extrahere, si posset, quamvis semen effundendum esset? Ita planè, quia non tenetur id pati. Ergo mox ac effusum est potest similiter expellere: quia cum nondum semen habeat præficam valis possessionem, adhuc quasi in

fieri, & in ipsa effusione esse reputatur. Ità Sanch. *l. 2. d. 22. n. 17.*

Ego quidem, si dum femina reluctatur, semen extra vas effunderetur, à piaculo liberam iudicarem. At semel effusum, atque receptum, cuius nullus alius est usus nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum esse reor. Neque verò quia femina posset, dum vim patitur, virile membrum extrahere, ideo potest & semen iam receptum emittere. Nam aliud est impedimenta apponere, dum quasi in via est ad consummationem violentus aggressor: aliud verò semen eiicere, cum iam ad finem peruentum est. Hoc teneo, nec ideo tamen mei Thomæ Santij sententiam improbabilem esse putam. Quæ quidem non bene à Basilio ac Leandro est, (eorum venia) perspecta. Non enim ille hoc asserit de sponsa vi oppressa à proprio sponso intra bimestre, sed ab alieno quocumque, ut propriis, distinguit in terminis.

CAPVT XI.

Circà causam efficientem matrimonij, quæ est Consensus.

DVBIVM LI.

An vinculum matrimonij de potentia Dei absoluta possit consistere sine mutuo coniugum consensu.

301 Devo certa absque controuersia suppono. Vnè est, si loquamur de matrimonio casualiter, id est, in quantum est contractus humanus à propria voluntate tanquam à causa confurgens per nullam potentiam posse abiq; mutuo consensu consistere: Quia tunc consensus est de intrinseca contractus ratione; & sicut actus intellectus eo quod vitalis sit, per nullam potentiam potest abiq; intellectu produci, ita contractus humanus, qui oritur à voluntate tanquam à principio vitali esse nequit absque eius consensu. Alterum est, Deum posse dare viro potestatem in corpus femine, & contra absque illorum consensu. Quia Deus habet maius dominium in coniugum corpus, quam ipsimet: Cū ergo possint ipsi eo quod sint domini proprii corporis, dominium illius transferre à fortiori Deus poterit. Est autem difficultas: Cum matrimonium non sit ius vtendi alterius corpore, nec mutua obligatio, sed vinculum, quo coniuges obligantur: trū vinculum hoc consistere possit de potentia Dei absoluta abiq; illorū consensu?

Potest consistere. Quia Deus potest efficiētis causæ vices supplere, ut calefacere absq; igne: consensus autem mutuos solū est causæ efficiētis huius vinculi. Sic Sotus *in 4. dist. 27. q. 1. a. 2. con. cl. 1.* Victor. *relect. de matr. p. 1. n. 4.* Ledes. *p. 4. q. sensu. 47. a. 1.* Hentiq. *l. 1. c. 1. n. 3.* Vega *l. 4. sum. c. 73.* Barthol. Ledes. *dub. 16.* Petr. Ledes. *q. 45. art. 1. dub. 1. concl. 4.* Valent. *to. 4. d. 10. q. 3. p. 1.* Coninch *d. 24. n. 49.* Hurtad. *d. 3. diff. n. 17.* Diana *par. 8. tract.*